

Research Paper

Social and Cultural Factors Affecting the Tendency Toward Emotional Divorce (Case Study: Couples Referring to Counseling Centers in Tehran)

Banafsheh Maroufi¹, Mohammad Rahimi^{2*}, Leila Fathi³, Fatemeh Afrasiabi⁴

1. M. A in Social Science Research Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

2. Phd in Sociology, Department of Social Sciences, Khakhal Branch, Islamic Azad University, Khalkhal, Iran. (Corresponding author). m.rahimi5564@gmail.com

3. Faculty Member of Payam Noor University, Department of Social Sciences, Iran

4. Faculty Member of Payame Noor University, Social Sciences Department, Iran

Received: 2019/9/15

Revised: 2020/6/23

Accepted: 2020/7/7

Use your device to scan and read the article online

DOI:10.30495/jzv.2021.4573

Keywords:

Emotional divorce, Family, Social factors.

Abstract

Introduction: Family as the first bio-social institution in recent decades, despite some problems that result from the interaction of internal factors and conditions with external influences, has experienced great changes and developments. But despite these changes, this institution is still stable and performs its functions.

Materials and Methods: This research is applied research in terms of purpose, and is descriptive and exploratory. Data collection technique is a questionnaire. The statistical population of the study consisted of all married men and women in the 4th, 16th and 22th regions of Tehran who referred to counseling centers in these areas in the second half of 1396, with a total of 1134 people. In order to determine the sample size, Cochran formula was used in this study and 420 subjects were sampled.

Findings: The results showed that all the research hypotheses were confirmed, meaning that the highest number of respondents (163 people and 38.8%) have a high tendency to emotional divorce, also 108 respondents (25.7%) have a lower tendency to emotional divorce.

Conclusion: It seems that interacting and talking about life's problems instead of leaving home, violence and fights can prevent emotional divorce.

Citation: Maroufi B, Rahimi M, Fathi L, Afrasiabi , F. Social and cultural factors affecting the tendency toward emotional divorce (case study: Couples referring to counseling centers in Tehran). Quarterly Journal of Women and Society. 2021; 12 (45): 179- 194.

*Corresponding author: Mohammad Rahimi

Address: Department of Social Sciences, Khakhal Branch, Islamic Azad University, Khalkhal, Iran. (Corresponding author).

Tell: 00989143536251

Email: m.rahimi5564@gmail.com

Extended Abstract

Introduction

Family as the first bio-social institution in recent decades, despite some problems that result from the interaction of internal factors and conditions with external influences, has experienced great changes and developments. But despite these changes, this institution is still stable and performs its functions. Today, the family plays an important role in the lived experience and in our daily lives. as Strauss, "the family is the most stable institution through which we can examine the governing structure of society" (5).

The purpose of this study was to investigate social and cultural factors affecting the tendency toward emotional divorce (case study: Couples referring to counseling centers in Tehran). In this research, the following hypotheses will be tested based on the theoretical framework of the research:

- 1- There is a significant difference between the socio-economic status and emotional divorce of couples referring to counseling centers.
- 2- There is a significant relationship between modern lifestyle and emotional divorce of couples referring to counseling centers.
- 3- There is a significant relationship between the use of virtual social networks and emotional divorce referred to counseling centers.
- 4- There is a significant relationship between marital conflicts and emotional divorce of couples referring to counseling centers.
- 5- There is a significant relationship between the feeling of relative deprivation and emotional divorce of couples referring to counseling centers.
- 6- There is a significant relationship between social capital and emotional divorce of couples referring to counseling centers.
- 7- There is a significant relationship between embodied cultural capital and emotional divorce of couples referring to counseling centers.
- 8- There is a significant relationship between objectified cultural capital and emotional divorce of couples referring to counseling centers.

9- There is a significant relationship between institutional cultural capital and emotional divorce of couples referring to counseling centers.

Materials and Methods

This research is applied research in terms of purpose, and is descriptive and exploratory. Data collection technique is a questionnaire. The statistical population of the study consisted of all married men and women in the 4th, 16th and 22th regions of Tehran, who referred to counseling centers in these areas in the second half of 1396, with a total of 1134 people. In order to determine the sample size, Cochran formula was used in this study and 420 subjects were sampled.

Findings

The results showed that all the research hypotheses were confirmed, meaning that The highest number of respondents (163 people and 38.8%) have a high tendency to emotional divorce, also 108 respondents (25.7%) have a lower tendency to emotional divorce. Young people with high socioeconomic status tend to have higher emotional divorce (with an average score of 33.80) and young people with low socioeconomic status have lower emotional divorce (with an average score of 21.90). People with moderate socioeconomic status also tend to have moderate emotional divorce (with an average score of 44.28). The results of Spearman correlation test show that between the main variables of the research (modern lifestyle, use of virtual social networks, marital conflicts of couples, feeling of relative deprivation, social capital, embodied cultural capital, objectified cultural capital) Emotional couples) there is a significant relationship. Modern lifestyle variables (0.680) and the use of virtual social networks (0.655) had the highest correlation coefficient and the variables of institutional cultural capital (0.182), embodied cultural capital (0.350) had the lowest correlation coefficient with Dependent variable (emotional divorce of the couple).

Discussion

The results of this study showed that the rate of emotional divorce between couples is moderate to high. The rate of emotional divorce is higher among couples with more than 5 years of cohabitation. Also, people who have children have experienced more emotional divorce. The results of the study confirmed the relationship between socio-cultural factors and emotional divorce of couples. The above findings indicate that there are serious challenges in the interactions between husband and wife in Iranian society and the study community (Tehran City). Extensive socio-cultural changes in the city of Tehran have caused the family institution to lose some of its basic functions and couples to live together in a soulless atmosphere without any emotional connection between them. Finally, what can be deduced from this research is that whatever Couples are interested in social participation and cultural issues and whatever the farther away from modern lifestyles, virtual social media, and material things, the less emotionally divorced they will be. Also, interacting and talking about life's problems instead of leaving home, violence and fights can prevent emotional divorce.

Conclusion

Finally, according to the findings of the present study, It seems that interacting and talking about life's problems instead of leaving home, violence and fights can prevent emotional divorce.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines

All subjects full fill the informed consent.

Funding

No funding.

Authors' contributions

Design and conceptualization: Banafsheh Maroufi, Mohammad Rahimi, Leila Fathi, Fatemeh Afrasiabi; Supervision and final writing: Mohammad Rahimi.

Conflicts of interest

The authors declared no conflict of interest.

مقاله پژوهشی

بررسی عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر گرایش به طلاق عاطفی (مورد مطالعه: زوجین مراجعه کننده به مراکز مشاوره شهر تهران)

بنفشه معروفی^۱، محمد رحیمی^{۲*}، لیلا فتحی^۳، فاطمه افراسیابی^۴

۱. دانش آموخته کارشناسی ارشد پژوهش علوم اجتماعی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۲. گروه علوم اجتماعی، واحد خلخال، دانشگاه آزاد اسلامی، خلخال، ایران

۳. عضو هیأت علمی دانشگاه پیام نور، گروه علوم اجتماعی، ایران

۴. عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور، گروه علوم اجتماعی، ایران

چکیده

مقدمه و هدف: پژوهش حاضر با هدف بررسی عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر گرایش به طلاق عاطفی در روابط زناشویی (مورد مطالعه: زوجین مراجعه کننده به مراکز مشاوره شهر تهران) انجام شده است.

مواد و روش‌ها: پژوهش فوق، از نظر هدف، تحقیقی کاربردی است و از نظر روش، توصیفی - تبیینی و از نوع پیمایشی است. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه است. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه مردان و زنان متأهل مناطق ۴، ۱۶ و ۲۲ شهر تهران می‌باشند که به منظور مشاوره خانوادگی به مراکز مشاوره این مناطق مراجعه کرده‌اند که تعداد آن‌ها ۱۱۳۴ نفر بود. به منظور تعیین حجم نمونه در تحقیق حاضر از فرمول کوکران استفاده شد و حجم نمونه ۴۲۰ نفر به دست آمد. **یافته‌ها:** نتایج نشان داد بین پایگاه اجتماعی - اقتصادی زوجین و طلاق عاطفی زوجین (با ضریب همبستگی ۵۶ درصد)، بین سبک زندگی مدرن زوجین و طلاق عاطفی زوجین (با ضریب همبستگی ۶۸ درصد)، بین میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی و طلاق عاطفی زوجین (با ضریب همبستگی ۶۵ درصد)، بین تعارضات زناشویی زوجین و طلاق عاطفی زوجین (با ضریب همبستگی ۶۴ درصد)، بین احساس محرومیت نسبی زوجین و طلاق عاطفی زوجین (با ضریب همبستگی ۶۳ درصد)، بین سرمایه اجتماعی زوجین و طلاق عاطفی زوجین (با ضریب همبستگی ۴۵ درصد)، بین سرمایه فرهنگی تجسم یافته زوجین و طلاق عاطفی زوجین (با ضریب همبستگی ۳۵ درصد)، بین سرمایه فرهنگی عینیت یافته زوجین و طلاق عاطفی زوجین (با ضریب همبستگی ۵۷ درصد)، بین سرمایه فرهنگی نهادی زوجین و طلاق عاطفی زوجین (با ضریب همبستگی ۱۸ درصد) همبستگی معنی داری وجود دارد.

بحث و نتیجه گیری: هر چه زوجین به مشارکت‌های اجتماعی و مسائل فرهنگی علاقه‌مندی بیشتری داشته باشند و هر چه از سبک زندگی مدرن، رسانه‌های اجتماعی مجازی و مادیات فاصله داشته باشند امکان طلاق عاطفی بین آن‌ها کم‌تر است.

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۶/۲۴

تاریخ داوری: ۱۳۹۹/۴/۳

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۴/۱۷

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

DOI:10.30495/jzv.2021.4573

واژه‌های کلیدی:

طلاق عاطفی، عوامل اجتماعی، عوامل فرهنگی، خانواده، زوجین مراجعه کننده به مراکز مشاوره.

* نویسنده مسئول: محمد رحیمی

نشانی: گروه علوم اجتماعی، واحد خلخال، دانشگاه آزاد اسلامی، خلخال، ایران

تلفن: ۰۹۱۴۳۵۳۶۲۵۱

پست الکترونیکی: m.rahimi5564@gmail.com

است. بر اساس آمارهای منتشر شده از سوی ثبت احوال تا پایان بهمن ماه سال ۱۳۹۵، ۱۶۵ هزار و ۹۸۱ مورد طلاق به وقوع پیوسته است که همچنان تهران و خراسان رضوی در صدر این آمار قرار دارند و این رقم نسبت به میزان کل طلاق در سال ۱۳۹۴ یعنی ۱۶۳ هزار و ۷۶۵ مورد، درصد ناچیزی افزایش را نشان می‌دهد. همچنین این آمارها نشان داد که ۱۴ درصد از طلاق‌ها در سال اول و ۴۸ درصد از طلاق‌ها در پنج سال اول زندگی مشترک رخ می‌دهد و به طور متوسط از هر ۴/۴ ازدواج یک مورد به طلاق می‌انجامد. به طور متوسط افراد طلاق گرفته ۸/۱ سال باهم زندگی مشترک داشته‌اند و کل طلاق‌ها ۸/۷ درصد افزایش داشته است. میانگین سن طلاق مردان ۳۵ سال و زنان ۳۰ سال بوده است. میانگین سن طلاق مردان ۳۵ سال و زنان ۳۰ سال بوده است (۱۱).

عوامل متعددی از قبیل کیفیت روابط درون خانواده، مهارت‌های ارتباطی و سبک زندگی بر طلاق عاطفی مؤثر هستند. به نظر می‌رسد یکی از عوامل تأثیرگذار بر طلاق عاطفی، عوامل اجتماعی و فرهنگی است. در جوامع بشری نابرابری پدیده‌ای شایع، ریشه‌دار و جهانی بوده و هست. این پدیده در اشکال گوناگون و بعضاً شگفت برای همگان قابل لمس است. در همه دوران‌های زندگی بشر، تفاوت امری طبیعی و بدیهی در بین افراد جوامع مختلف از یک سو و در یک جامعه واحد از سوی دیگر بوده است، تفاوت افراد در جوامع مختلف تابع تفاوت در شرایط تاریخی، جغرافیایی، اقتصادی و ... آن جامعه در گذر زمان بوده، اما تفاوت افراد در یک جامعه تابع تفاوت در جایگاه‌های متفاوت افراد است که چه به صورت انتسابی یا اکتسابی در زمینه اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و ... دارا هستند. از این جایگاه‌های متفاوت افراد در جامعه‌شناسی در قالب مفاهیمی چون طبقه، قشر و ... بحث می‌شود و نحوه چیدمان این جایگاه‌ها نوع قشر بندی جامعه را مشخص می‌کنند. یکی دیگر از عواملی که می‌تواند در بروز طلاق عاطفی نقش مهمی داشته باشد، سرمایه فرهنگی می‌باشد. سرمایه فرهنگی به مثابه ذخیره‌ای از دانش، مهارت‌ها، صلاحیت‌ها و خلاقیت‌های فرهنگی، قلمرو و نیز ابزار مهمی است که از طریق آن تولید، بازنمایی و بازتولید نابرابری‌های اجتماعی شکل می‌گیرد. سرمایه فرهنگی در رویکردهای متاخر فراتر از طبقه، تحصیلات و دانش و سلیقه فردی، با مقولات و سازه‌های دیگری چون مهارت‌های خرده فرهنگی (گلدنر و ثورنتون، ۱۹۹۶)، جنسیت (مک‌رابی، ۱۹۶۸)، فرهنگ قومی (ترینکتر، ۲۰۰۲)، نژاد (هیگ، ۱۹۹۸)، دین (استارک و فینک، ۲۰۰) و جغرافیا و مکان زندگی (بارکر، ۱۳۸۷) پیوند یافته و مفهوم سازی رقیبی از زمینه‌ها، آثار و مصرف آن طرح شده است. سرمایه فرهنگی از منظر بوردیو از یک سو به معلومات کسب شده بر می‌گردد. مانند با فرهنگ بودن، فعالیت در حوزه خاصی از دانش و غیره. از سوی دیگر در حالتی عینیت یافته تبلور می‌یابد و به صورت دارائی فرهنگی مطرح می‌شود که در واقع، اثر یا حاصل اجرای فعالیت‌های فرهنگی هستند مانند تابلوها، کلکسیون‌های مختلف، اجناس عتیقه و غیره. و همچنین در اشکال نهادینه شده به صورت مدارک تحصیلی، گواهینامه‌های واقعی که به

خانواده به عنوان نخستین نهاد زیستی- اجتماعی در دهه‌های اخیر با وجود برخی از مشکلاتی که ناشی از تعامل عوامل و شرایط درونی با تأثیرات بیرونی است، تغییر و تحولات شگرفی را به خود دیده است. اما با وجود این تغییرات این نهاد هنوز پابرجاست و کارکردهای خود را انجام می‌دهد. امروزه خانواده در تجربه زیسته و در زندگی روزمره ما نقش مهمی دارد به طوری که اشترواس^۱ معتقد است «خانواده با ثبات‌ترین نهادی است که می‌توان توسط آن ساختار حاکم بر جامعه را مورد بررسی قرار داد» (۵). لیکن، برخی تغییراتی که در حوزه روابط زناشویی زوجین ایجاد شده است، موضوع خانواده را دچار آسیب‌های اساسی کرده است.

یکی از مهم‌ترین آسیب‌های خانوادگی طلاق است؛ کارشناسان بر این باورند که فرآیند طلاق در اکثر مواقع فرآیندهایی چون اختلافات جزئی، تکرار اختلافات جزئی و جدی شدن آن‌ها، جدایی یا بی‌میلی یکی از زوجین به طرف مقابل، قهرهای طولانی و تکرار آن، خستگی زوجین از قهرها و درگیری‌ها، طلاق عاطفی، طلاق قانونی را طی می‌کند (۱۴). اما آمار رسمی طلاق به طور کامل نشان دهنده میزان ناکامی همسران در زندگی زناشویی نیست، زیرا در کنار آن آماری بزرگ‌تر به طلاق‌های عاطفی اختصاص دارد. شاید دو برابر آمار طلاق‌های قانونی را بتوانیم ناشی از طلاق‌های عاطفی قلمداد کنیم، بوهانان، طلاق عاطفی را اولین مرحله در فرایند طلاق و بیانگر رابطه زناشویی رو به زوالی می‌داند که احساس بیگانگی جایگزین آن می‌شود (۱۶). و زن و شوهر اگر چه ممکن است با هم بودن را مانند یک گروه اجتماعی ادامه دهند، اما جاذبه و اعتماد آن‌ها نسبت به یکدیگر از بین رفته است. طلاق عاطفی به عنوان انتخابی نفرت انگیز بین تسلیم و نفرت از خود، و تسلط و نفرت از خود تجربه می‌شود، که در آن هر یک از زن و شوهر، به دلیل احساس غمگینی و ناامیدی، دیگری را آزار می‌دهد (۲۲). طلاق عاطفی متضمن فقدان اعتماد، احترام و محبت به یکدیگر است؛ همسران به جای حمایت از هم‌دیگر در جهت آزار و ناکامی و تنزل عزت نفس یکدیگر عمل می‌کنند، و هر یک به دنبال یافتن دلیلی برای اثبات عیب و کوتاهی و طرد دیگری هستند (۱۲).

طلاق عاطفی، فاصله عاطفی مشخص و آشکار میان همسرانی است که هر دو ناپخته هستند، هر چند یکی از آن‌ها ممکن است این ناپختگی را تأیید کند و دیگری با ابراز اعمال مسئولانه مفرط، چنین چیزی را انکار نماید (۶).

اگر چه به نظر می‌رسد که ازدواج شکل و محتوایی از صمیمیت دارد، اما طلاق عاطفی ممکن است در رابطه‌ای به وجود آید که در آن تفاوت‌های آشکار کمی وجود دارد و همسران به راحتی در کنار هم و فقط زیر یک سقف زندگی می‌کنند، در حالی که ارتباطات بین آن‌ها کاملاً قطع شده یا بدون میل و رضایت است (۱۴).

تحقیقات در ایالات متحده آمریکا نشان می‌دهد که ۶۰ درصد زوجین در اولین سال ازدواج، سرخوردگی را تجربه می‌نمایند و بیش از ۶۰ درصد ازدواج‌ها در ایالات متحده آمریکا به طلاق ختم می‌شود. در ایران نیز مطابق با آمارهای ارائه شده، میزان طلاق سالانه در حال افزایش

صاحبان خود ارزش قراردادی و ثابت در کنار حقوق تضمین شده توسط دولت را اعطا می‌کنند (۲۴).

از آنجایی که کیفیت روابط درون خانواده، نقش به‌سزایی در شکل‌گیری نگرش‌ها و بازخوردهای اجتماعی، آمادگی و توسعه مهارت‌های اجتماعی اعضای خانواده دارد، و همچنین روابط مناسب در جامعه بر اساس روابط مناسب در خانواده شکل می‌گیرد و هر اندازه روابط درون خانواده مناسب‌تر باشد، خانواده و به تبع آن جامعه از ثبات و استحکام بیشتری برخوردار است. بنابراین با در نظر گرفتن این مسئله که طلاق عاطفی نقش مهمی در به خطر انداختن سلامت خانواده و جامعه دارد، این پژوهش به دنبال بررسی این مطلب هست که عوامل اجتماعی و فرهنگی چه نقشی در بروز طلاق عاطفی در بین زوجین دارند؟

با توجه به اینکه در جوامع غربی زن و شوهر در صورت وجود مشکل و عدم توافق، طلاق قانونی می‌گیرند، و فرهنگ و شرایط زندگی به گونه‌ای نیست که همسران مجبور باشند زندگی مشترک را با طلاق عاطفی ادامه دهند، در این جوامع طلاق عاطفی کمتر دیده می‌شود (بخارایی، ۱۳۸۶: ۱۱۱)، و پژوهش‌های انجام شده در خارج از کشور کم‌تر به بررسی این مسئله پرداخته‌اند؛ از این رو با جستجو در مقالات و پایان‌نامه‌های خارجی، پژوهش منتشر شده‌ای با موضوع طلاق عاطفی با تعریف مورد نظر پژوهش حاضر یافت نشد، و بنابراین محقق در این بخش نتایج برخی پژوهش‌های انجام شده در حوزه روابط زناشویی در خارج از کشور را که می‌تواند نشان دهنده جنبه‌هایی از روابط زناشویی مرتبط با موضوع مورد مطالعه باشد، به طور اجمالی مرور کرده است.

تایلر، گاریسون، بلاک و همکاران^۱ (۲۰۰۳) طلاق عاطفی را هرگز یک پدیده‌ی تک عاملی ندانستند و در تحقیق خود نشان دادند که با به هم خوردن تصورات و انتظارات افراد از یکدیگر بعد از ازدواج پیوندهای عاطفی بین‌اشان شکست می‌خورد و به طلاق عاطفی منجر می‌شود. همچنین کیفیت زندگی زنان مبتلا به طلاق عاطفی، در حد پایین و کیفیت زندگی زنان عادی در حد بالایی است.

شارما و همکاران^۲ (۲۰۱۱) تأثیرات روانی و عاطفی طلاق را در زنان بررسی کرده‌اند؛ در این پژوهش که گروه‌های سنی را مورد بررسی قرار داده، شرکت کنندگان ۷۲ زن مطلقه در گروه‌های سنی ۲۲ تا ۳۲ سال و ۳۲ تا ۳۲ سال بوده‌اند. نتایج نشان داده که طلاق، عزت نفس زنان را کاهش می‌دهد و زنان مطلقه فشارهای فراوانی را تجربه می‌کنند. البته با گذشت زمان، سلامت روانی زنان مطلقه بهتر می‌شود. همچنین زنان جوان‌تر نسبت به زنان مسن‌تر، متحمل فشار روانی و عاطفی کم‌تری می‌شوند. این یافته‌ها دارای پیامدهای حیاتی برای فهم ساختار اجتماعی و دغدغه‌های در حال تغییر خود است.

چالرز و همکاران (۲۰۱۱) طلاق عاطفی را هرگز یک پدیده تک عاملی ندانستند و در تحقیق خود نشان دادند که با به هم خوردن تصورات و انتظارات افراد از یکدیگر بعد از ازدواج پیوندهای عاطفی بینشان شکست می‌خورد و به طلاق عاطفی منجر می‌شود.

در بین پژوهش‌های داخلی نیز شعبانی (۱۳۹۲) در پژوهشی با عنوان بررسی میزان طلاق عاطفی و عوامل جامعه‌شناختی مرتبط با آن بیان می‌کند که میزان طلاق عاطفی در بین پاسخگویان نشان از این دارد که نزدیک به ۵۰ درصد پاسخگویان در کمترین حد و ۴ درصد پاسخگویان در بیش‌ترین حد طلاق عاطفی قرار دارند. بین پایگاه اقتصادی- اجتماعی و طلاق عاطفی در بین افراد متأهل رابطه وجود ندارد. بین میزان دین‌داری و طلاق عاطفی در بین افراد متأهل رابطه (معکوس) وجود دارد. بین میزان تقدیرگرایی و طلاق عاطفی در بین افراد متأهل رابطه (مستقیم) وجود دارد. بین میزان دخالت دیگران، میزان خشونت، نگرش پاسخگو به اعتیاد همسر، میزان ارزش خانواده با متغیر طلاق عاطفی در بین افراد متأهل رابطه (مستقیم) وجود دارد. بین سلامت اخلاقی و طلاق عاطفی در بین افراد متأهل رابطه (معکوس) وجود دارد. بین سن پاسخگو، سن همسر، مدت زمان زندگی مشترک، مرتبه ازدواج، قومیت و طلاق عاطفی در بین افراد متأهل رابطه وجود دارد.

طلایی پلنگرد (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان بررسی عوامل اجتماعی- فرهنگی مؤثر بر گرایش طلاق عاطفی بیان می‌کند که، بین محرومیت نسبی، تعارض زناشویی، ساختار قدرت در خانواده و فشار مالی با طلاق عاطفی رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. همچنین همه متغیرهای جمعیت‌شناختی (به استثنای سن و قومیت) شامل تحصیلات، تحصیلات همسر و محل سکونت بر طلاق عاطفی مؤثرند. همچنین نتایج رگرسیون بیانگر آن بود که متغیرهای مستقل تحقیق، حدود ۲۲ درصد از واریانس طلاق عاطفی را تبیین می‌کنند و متغیر ساختار قدرت در خانواده با تأثیرگذاری ۲۵ درصد بیش‌ترین نقش را در تبیین طلاق عاطفی داشته است.

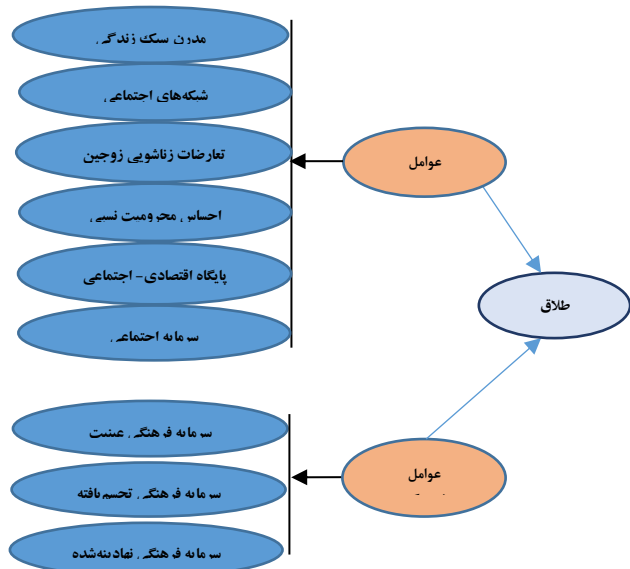
اسکافی، ترکمان و ساروخانی (۱۳۹۴) در پژوهشی به بررسی اثر شبکه‌های اجتماعی بر طلاق عاطفی در شهر مشهد پرداختند. هدف از انجام تحقیق بررسی طلاق عاطفی و فرآیند تأثیرگذاری ساختار روابط شبکه‌های زوجین شهر مشهد بر طلاق عاطفی بوده است. روش تحقیق پیمایشی و با استفاده از دو پرسشنامه مخصوص همسران و پرسشنامه‌های مربوط به دوستان صمیمی زوجین و پرسشنامه مختص اعضای خانواده زوجین اطلاعات آن گردآوری شده است. جامعه آماری این تحقیق، زوجین شهر مشهد و حجم نمونه ۳۰ زوج (همراه خانواده‌ها و دوستان صمیمی آن‌ها) که جمعا ۶۰۰ نفر بوده است. نتایج نشان داده است که در بین متغیرهای همبستگی‌ای، اندازه، تأیید، حمایت، انسجام، قوت، پیوند، صمیمیت، فعالیت‌های مشترک، مرکزیت نزدیکی و همپوشانی بر صمیمیت با همسر مؤثر است و صمیمیت با همسر بیش‌ترین اثر را بر طلاق عاطفی دارد. در بین متغیرهای خصیصه‌ای تعداد فرزندان، مدت ازدواج، نسبت قبلی با همسر و شناخت همسر قبل از ازدواج بر صمیمیت با همسر و طلاق عاطفی مؤثرند.

رحیمی و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی به بررسی همبستگی بین شبکه‌های اجتماعی مجازی و سردی روابط زناشویی زوجین در شهر خلخال پرداخته‌اند. این تحقیق به روش پیمایشی و با استفاده از تکنیک

1. Tiller, A. E., Garrison, M. B., Block, E. B

2. Sharma et al

همسان و ناهمسان همسری، نقش‌ها، نظریه مبادله، نظریه شبکه و دیدگاه پارسونز است. بر اساس چارچوب نظری تحقیق، مدل نظری پژوهش به شرح زیر ترسیم گردید:

شکل (۱): مدل نظری عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر طلاق عاطفی زوجین

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر، از نظر هدف، تحقیقی کاربردی است و از نظر روش توصیفی - تبیینی و از نوع پیمایشی است. جامعه آماری پژوهش حاضر، کلیه مردان و زنان متأهل مناطق ۴، ۱۶ و ۲۲ شهر تهران می‌باشند که به منظور مشاوره خانوادگی به مراکز مشاوره این مناطق در فاصله زمانی نیمه دوم سال ۱۳۹۶ مراجعه کرده‌اند. تعداد افراد مراجعه کننده در همبستگی با مشاوره خانوادگی زوجین ۱۱۳۴ زوج (زن و مرد) بود. قابل ذکر است این افراد در آزمون طلاق عاطفی و تنهایی نمرات بالایی را کسب نموده‌اند. در مجموع تعداد ۴۲۰ نفر به عنوان نمونه تحقیق به صورت تصادفی انتخاب شدند. به منظور تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شد. روش نمونه‌گیری در این تحقیق به صورت تصادفی طبقه‌ای بود، به این صورت که از هر منطقه ۵ مرکز مشاوره خانواده به صورت تصادفی انتخاب شد، سپس از هر مرکز تعداد ۲۸ نفر (۱۴ زوج) به صورت تصادفی انتخاب شدند.

ابزار پژوهش پرسشنامه کتبی است که بر اساس شاخص‌های متغیرها، ساخته شده و استانداردیزه گردیده است. پرسشنامه در برگیرنده بخش‌های مختلف مشخصات فردی و خانوادگی و مقیاس‌های چند بعدی برای سنجش گرایش‌ها و دیدگاه‌های افراد می‌باشد. در هر بخش از پرسشنامه متناسب با چهارچوب نظری تحقیقات سوالات مطرح شده است و به صورت حضوری و مراجعه به مراکز مشاوره تکمیل شد. در این تحقیق علاوه بر پرسشنامه از روش کتابخانه‌ای نیز سود برده شده است. در فصول نظری، در تعریف مفاهیم و همچنین مطالعه نظریات

پرسشنامه انجام گرفته است. جامعه آماری پژوهش، کلیه مزدوجین ۵ سال اخیر شهر خلخال بودند. در بررسی فرضیه‌های تحقیق نتایج ذیل حاصل شده است: بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی (متغیر مستقل) و سردی روابط عاطفی زوجین، سردی روابط جنسی زوجین، سردی روابط خانوادگی زوجین، سردی روابط خویشاوندی زوجین و سردی روابط اجتماعی زوجین همبستگی معنی داری وجود دارد.

با توجه به مباحث مطرح شده، در این قسمت سعی شده است به نحو مطلوب‌تری چهارچوب نظری تحقیق تبیین شود. اصل اساسی نظریه نقش‌ها این است که زن و شوهر با توجه به نقش‌هایی که دارند، انتظاراتی از همدیگر دارند. چنانچه آنها در برآورده شدن این انتظارات توفیقی نداشته باشند، احتمال مخدوش شدن روابط بین آنها پدید می‌آید و تداوم زندگی آنها را دچار تردید می‌نماید. هم‌چنین، نظریه مبادله بر این پیش فرض پایه‌ریزی شده است که در روابط بین زوجین، هر یک از زوجین در ازای آنچه می‌گیرد، باید چیزی بدهد. در این صورت، بی‌توجهی به دیگری؛ یعنی محروم کردن وی از پاداش. با تکرار چنین وضعی فرد زیان‌دیده از آنجا که پاداش‌های متناسبی را مطابق انتظار خویش دریافت نکرده است، ابتدا سعی می‌کند شرایط را برای تحقق انتظارات خویش ایجاد نماید و روابط را ترمیم نماید، اما در صورت عدم موفقیت اقدام به کناره‌گیری از ادامه مبادله و در نهایت، تصمیم به جدایی و طلاق می‌گیرد. بنابراین، با توجه به دو نظریه نقش‌ها و مبادله همبستگی بین برآورده نشدن انتظارات یکی از زوجین و گرفتن طلاق بررسی می‌شود.

نظریه همسان همسری به زعم نظریه‌پردازانی، مثل: هیل، باورمن و چنی و یامورا، این گونه وقوع طلاق را تبیین می‌کنند که تا زمانی که دو همسر همسوگرا هستند، همانند یکدیگرند و رفتار و انتظارات هر دو تحت تأثیر مجموعه‌های ارزشی و هنجاری مشابه قرار می‌گیرد، اما از سوی دیگر در صورتی که دو همسر در شرایط ناهمسان و با دو فرهنگ یا ایده‌های متفاوت، در کنار یکدیگر قرار می‌گیرند، علی‌رغم نزدیکی، نوعی فاصله اجتماعی بین آنها به وجود می‌آید و سبب می‌شود که تداوم زندگی به گونه‌ای دیگر برای آنها رقم بخورد و حتی سبب متزلزل شدن نهاد خانواده گردد. با عنایت به این موضوع، در تحقیق حاضر به بررسی یکی دیگر از اجزای مدل نظری تحقیق؛ یعنی وجود تفاوت عقاید و جدایی زوجین پرداخته می‌شود. نظریه ناهمسان همسری نیز ناهمسانی‌های میان دو همسر را سرچشمه کشمکش‌های خانوادگی می‌داند (ساروخانی، ۱۳۸۵: ۶۰-۴۰). به عبارت دیگر، همسانی‌های مختلف، از قبیل: همسانی جغرافیایی، نژادی، سنی، اجتماعی، تحصیلی، ذهنی و معنوی را تداوم‌بخش یک زندگی سعادت‌مند ذکر می‌کنند. از این رو، سعی می‌شود به بررسی ارتباط دو متغیر تفاوت تحصیلی و تفاوت محل تولد با طلاق پی برده شود.

در نهایت، نظریه شبکه بر این دیدگاه است که قوی بودن شبکه خویشاوندی و دخالت دیگران در زندگی زوجین، می‌تواند از طریق سلب قدرت تصمیم‌گیری از زوجین، سبب بروز اختلافات خانوادگی گردیده، احتمال جدایی و طلاق را افزایش دهد (۲۳). به طور کلی، می‌توان این گونه اشاره کرد که چهارچوب نظری مطالعه حاضر ترکیبی از نظریه

اعضای شبکه اجتماعی شخصی از طریق پرسشنامه با استفاده از طیف پنج گزینه‌ای لیکرت سنجیده شد.

سرمایه فرهنگی: این متغیر به معنای آشنایی فرد با قواعد و فعالیت‌های فرهنگی مسلط در جامعه نظیر سبک زبانی، ترجیحات زیبایی‌شناختی و شیوه‌تعامل و دارای ابعاد زیر است (۲۵).

الف) سرمایه فرهنگی تجسم‌یافته (مفهومی): گرایش به فعالیت‌ها و مصرف فرهنگی بخشی از توانایی‌ها و علایق فرد را نشان می‌دهند که مختص اوست و به ذهن و برداشت‌ها، توانایی‌ها و فهم آثار فرهنگی بستگی دارد. در واقع، افراد از طریق فعالیت‌های فرهنگی بخشی از نیازهای فرهنگی خود را تأمین می‌کنند و از این طریق به زندگی خود تنوع می‌بخشند و برای بالا بردن منزلت و جایگاه اجتماعی خود تلاش می‌کنند. برای انجام دادن فعالیت فرهنگی ابتدا باید نوعی تمایل در شخص ایجاد شود که این مرحله بخشی از سرمایه فرهنگی تلقی می‌شود.

سرمایه فرهنگی تجسم‌یافته (عملیاتی): شامل حافظه، مهارت‌های تجربی و رفتاری و معلومات کسب شده، از سرمایه‌های بدنی و فردی محسوب می‌شوند. برای شناخت سرمایه فرهنگی تجسم‌یافته از میزان مطالعه کتب و مجلات و نشریات در شانزده روز، میزان گوش کردن به رادیو و تماشای تلویزیون، میزان رفتن به سالن‌های نمایشی و نمایشگاه‌ها و گالری‌ها، کنسرت موسیقی و میزان برخورداری از مهارت موسیقی، نقاشی، تسلط به زبان‌های بیگانه، داشتن مهارت‌های یدی، ورزشی و علمی ارزیابی می‌شود.

ب) سرمایه فرهنگی عینیت یافته (مفهومی): در طرح ملی رفتار فرهنگی ایرانیان مصرف کالاهای فرهنگی این‌گونه تعریف شده است: مصرف کالاهای فرهنگی بعدی از حیات فرهنگی است که عمدتاً با توسعه صنعت فرهنگ مرتبط است و در خصوص جوامع جدید بیشتر کاربرد دارد تا جوامع سنتی و بر استفاده از رسانه‌ها وسایل فرهنگی (وسایلی که با آن فعالیت فرهنگی انجام می‌شود) تمرکز دارد (۱).

سرمایه فرهنگی عینیت یافته (عملیاتی): در این تحقیق بعد از سرمایه فرهنگی بر اساس میزان مصرف کالاهای فرهنگی در قالب تعداد ساعات اختصاص داده شده به انجام دادن فعالیت‌های فرهنگی مانند مطالعه شعر، مطالعه داستان و رمان، شرکت در کلاس‌های آموزشی هنر موسیقی، شرکت در کلاس‌های آموزشی هنرهای دستی یا تجسمی، انجام دادن فعالیت‌های سرگرمی و تفریحی، بازدید از نمایشگاه‌ها و نگارخانه‌های هنری، بازدید از موزه‌ها و بناهای تاریخی شهرها، تماشای برنامه‌های تلویزیونی، استفاده از نرم‌افزارهای کامپیوتری، استفاده از اینترنت، خرید کتاب‌های مورد علاقه، امانت گرفتن کتاب از کتابخانه‌ها، مطالعه روزنامه، مطالعه مجلات و نشریات و انجام دادن فعالیت‌های ورزشی در سطح فاصله‌ای سنجش شده است.

ج) سرمایه فرهنگی نهادینه شده (مفهومی): این نوع سرمایه فرهنگی شامل مدارک و مدارج تحصیلی و علمی - فرهنگی است و از طریق مدارج دانشگاهی و تحصیلی کسب می‌شود و خارج از دارایی‌های مادی و عینی فرهنگی، سرمایه تجسیدی و بیولوژیک واقعیت می‌یابد (۱۹).

مختلف پیرامون موضوع مورد پژوهش در حیطة روش کتابخانه‌ای می‌گنجد. در انجام این پژوهش، در بخش آمار توصیفی از تکنیک‌های آمار توصیفی شامل میانگین، میانه، انحراف استاندارد و ... استفاده خواهد شد. سپس در بخش آمار استنباطی، فرضیه‌های تحقیق با استفاده از آماره‌های آزمون استنباطی مورد آزمون قرار خواهند گرفت. همچنین، تحلیل‌های آماری و محاسبات لازم با نرم‌افزار Spss و Lisrel انجام شد. برای بررسی ضریب اعتبار از میان روش‌های موجود (اعتبار پیش بینی، اعتبار محتوا، اعتبار سازه‌ای) در این تحقیق ما از اعتبار محتوا استفاده کردیم. ابزار در اختیار چند تن از کارشناسان و صاحب‌نظران قرار گرفت تا سوالات آن را از نظر: روشن بودن معنای اصطلاحات به کار رفته، مرتبط بودن سوالات با اهدافی که مورد سنجش آن هست، ارتباط منطقی سوالات با مبنای نظری که آزمون در پی اندازه‌گیری آن است، مورد قضاوت و بررسی قرار دهند که در نهایت پس از نظرخواهی از کارشناسان محترم و اصلاح برخی از موارد جزئی ابزار یاد شده برای اجرا مورد تأیید قرار گرفت. به منظور بررسی پایایی شاخص‌های تحقیق از روش آلفای کرونباخ استفاده شد. با استفاده از این روش پایایی پرسشنامه طلاق عاطفی ۰/۸۳ به دست آمد که قابل قبول می‌باشد و پایایی پرسشنامه فرهنگی - اجتماعی ۰/۸۶ به دست آمد.

تعریف نظری و عملیاتی متغیرهای پژوهش طلاق عاطفی:

تعریف نظری: نوع دیگری از طلاق و پدیده‌ی بسیار مهمی است که در هیچ کجا به ثبت نمی‌رسد. این نوع طلاق مربوط به خانواده‌هایی است که به دلایلی مانند سنت‌های حاکم بر خانواده یا باورهای نادرست و نگرش‌های منفی جامعه به زنان مطلقه، ترس و نگرانی از تنهایی، از دست دادن فرزندان یا ناتوانی در تأمین نیازهای زندگی تصمیم می‌گیرند که به اجبار با همسرشان زیر یک سقف زندگی کنند (۲۱).

تعریف عملیاتی: در این پژوهش، منظور از طلاق عاطفی، شامل زوجینی است که در آزمون طلاق عاطفی و همکاران (۲۰۱۷) و ابعاد آن (انتقاد و سرزنش، سکوت و جبهه‌گیری، واکنش عاطفی، آمیزش عاطفی، قدرت منابع، احساس کمبود، افسردگی و سرخوردگی، علایق مستقل یا مشترک همسران، محدود کردن و مشکلات جنسی) نمرات بالاتر از ۷ را کسب نموده‌اند و نامزد خوبی برای طلاق عاطفی است.

سرمایه اجتماعی:

تعریف نظری: بورديو سرمایه اجتماعی را حاصل جمع منابع بالقوه و بالفعلی می‌داند که نتیجه مالکیت شبکه بادوامی از روابط نهادینه شده بین افراد و به‌عبارت ساده‌تر، عضویت در یک گروه است. از نظر پاتنام سرمایه اجتماعی عبارت از اعتماد، هنجارها و شبکه‌هایی است که همکاری و تعاون را برای نیل به منافع متقابل آسان می‌سازد (۲۵).

تعریف عملی: در این تعریف، سرمایه اجتماعی با ابعادی مانند: اعتماد اجتماعی، عضویت گروهی، حمایت اجتماعی و داشتن پیوند قوی با

احساس محرومیت نسبی

تعریف نظری: بر اساس این دیدگاه انسان‌ها عموماً به مقایسه خود با دیگران می‌پردازند و در این همبستگی وقتی احساس فقر و بی‌عدالتی می‌کنند واکنش‌های شدید عاطفی انجام می‌دهند و وقتی این احساس به اعلی درجه خود برسد به احساس تضاد اجتماعی می‌انجامد و تعارضات شدیدی را در پی دارد (۱۸).

تعریف عملیاتی: در واقع این متغیر به این موضوع اشاره دارد که در زمانی که فرد خود را با دیگرانی که همانند او هستند (از حیث تلاش و جدیت و پشت کار و ...) جایگاه و موقعیت کنونی خود را عادلانه تصور می‌نماید. زمینه‌هایی از جمله: زمینه‌های تحصیلی و آموزشی، شغلی، رفاه در زندگی و امکانات مادی حقوق و مزایای مادی، احترام اجتماعی، طبقه اجتماعی خودتان در مقایسه با دیگران، توزیع خدمات و امکانات محله ای و منطقه ای، توزیع خدمات و امکانات بهداشتی.

تعارضات زناشویی

تعریف نظری: کنش و واکنش دو فرد که قادر نیستند منظور خود را تفهیم نمایند، تعارض یا تنازع نامیده می‌شود. تعریف عملیاتی: تعارض زمانی به وجود می‌آید که یکی از طرفین همبستگی احساس کند طرف مقابلش بعضی از مسائل مورد علاقه او را سرکوب می‌کند. یا به عبارت دیگر، تعارض هنگامی رخ می‌دهد که چیزی رضایت را برای شخص فراهم کرده، در حالی که همان چیز برای دیگری محرومیت را به دنبال آورد. سوال اساسی این است که آیا شرکای ازدواج از روابط میان خود احساس رضایت می‌کنند؟ در واقع آن‌ها باید یکدیگر را سیراب، تصدیق و حمایت نمایند. همبستگی زناشویی باید بر اساس اطمینان و احترام متقابل باشد که در این امر عوامل عاشقانه و صمیمیت نیز دخالت دارند. علاوه بر این هر یک از زوجین نیازمند همسر با کفایت و آگاهی هستند که بتواند به موقع به حل تعارضات موجود بپردازد.

فرضیه‌های پژوهش

- ۱- به نظر می‌رسد بین پایگاه اجتماعی - اقتصادی زوجین و طلاق عاطفی زوجین مراجعه کننده به مراکز مشاوره رابطه معنی‌داری وجود دارد.
- ۲- به نظر می‌رسد بین سبک زندگی مدرن زوجین و طلاق عاطفی زوجین مراجعه کننده به مراکز مشاوره رابطه معنی‌داری وجود دارد.
- ۳- به نظر می‌رسد بین میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی زوجین و طلاق عاطفی زوجین مراجعه کننده به مراکز مشاوره رابطه معنی‌داری وجود دارد.
- ۴- به نظر می‌رسد بین تعارضات زناشویی زوجین و طلاق عاطفی زوجین مراجعه کننده به مراکز مشاوره رابطه معنی‌داری وجود دارد.
- ۵- به نظر می‌رسد بین احساس محرومیت نسبی زوجین و طلاق عاطفی زوجین مراجعه کننده به مراکز مشاوره رابطه معنی‌داری وجود دارد.

سرمایه فرهنگی نهادینه شده (عملیاتی): در این پژوهش جهت سنجش بعد نهادی سرمایه فرهنگی از شاخص‌هایی چون، مدرک تحصیلی فرد، مدرک تحصیلی پدر، مدرک تحصیلی مادر و مجموعه مدارک و گواهینامه‌های مهارت فنی و حرفه‌ای، هنری، ورزشی و زبان‌های خارجی است که زوجین از طریق مراکز رسمی و مؤسسات علمی دریافت کرده‌اند. استفاده شده است.

سبک زندگی مدرن

تعریف نظری: بنابر نظریه وپرسبک زندگی از جنس رفتار است که تمایلات آن را هدایت می‌کند و فرصت‌های زندگی بسته را برای بروز آن فراهم می‌کند. تعریفی که در این پژوهش مورد نظر و انتخاب ما بوده را می‌توان به این ترتیب بیان کرد: سبک زندگی دلالت بر مجموعه عناصری دارد که به‌طور نظام‌مند با هم در ارتباط هستند و یک کل را تشکیل می‌دهند که همین وحدت و نظام واحد این کل را از کل‌های دیگر تمایز می‌دهد (۱۰).

تعریف عملیاتی: سبک‌های زندگی الگوهایی از کنش‌اند که افراد را از یکدیگر متمایز کرده، کمک می‌کنند تا آنچه مردم انجام می‌دهند و چرایی و معنای آن را که برای آن‌ها و دیگران دارد، درک شود. با این که سبک‌های زندگی بخشی از زندگی اجتماعی روزمره نوین هستند و به‌طور فرهنگی وابسته‌اند، اما هر یک سبک و منش و راهی برای استفاده از کالاها، مکان‌ها و زمان‌های خاصند که اگر چه از مشخصات یک گروه محسوب می‌شوند، اما کل تجربه اجتماعی آن‌ها نیست. سبک زندگی مدرن از تلفیق‌های فعالیت‌های فراغتی، اولویت بدن، ترجیحات غذایی، الگوی انتخاب لباس و ترجیحات موسیقایی ساخته شده است.

استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی

تعریف نظری: یک شبکه اجتماعی، مجموعه‌ای از سرویس‌های مبتنی بر وب است که این امکان را برای اشخاص فراهم می‌آورد که توصیف‌های عمومی یا خصوصی برای خود ایجاد کنند؛ و یا با دیگر اعضای شبکه ارتباط برقرار کنند، منابع خود را با آن‌ها به اشتراک بگذارند و در میان توصیفات عمومی دیگر افراد، برای یافتن اتصالات جدید جست‌وجو کنند (۲). بر اساس تعریفی دیگر، شبکه‌های اجتماعی مجازی، خدمات آنلاینی هستند که به افراد اجازه می‌دهند در یک سیستم مشخص و معین پروفایل شخصی خود را داشته باشند، خود را به دیگران معرفی کنند، اطلاعاتشان را به اشتراک بگذارند و با دیگران ارتباط برقرار کنند. از این طریق افراد می‌توانند ارتباطشان با دیگران را حفظ کرده و همچنین ارتباط‌های اجتماعی جدیدی را شکل دهند (۳).

تعریف عملیاتی: در این پژوهش برای سنجش شبکه‌های اجتماعی مجازی از سه شاخص استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی، متوسط زمانی که در شبانه روز صرف استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی می‌شود و نوع استفاده‌ای از شبکه‌های اجتماعی مجازی (علمی و آموزشی، تفریحی و بازی، پیام کوتاه و گفتگو، مشاهده فیلم و عکس، تجاری و تبلیغاتی، اخبار و حوادث اجتماعی) سنجیده می‌شود.

یافته ها

یافته‌های توصیفی: متغیر گرایش زوجین شهر تهران به طلاق عاطفی از تلفیق ابعاد: انتقاد و سرزنش، سکوت و جبهه‌گیری، واکنش عاطفی، آمیزش عاطفی، قدرت منابع، احساس کمبود، افسردگی و سرخوردگی، علایق مستقل یا مشترک همسران، محدود کردن و مشکلات جنسی ساخته شده است.

معنی‌داری پایین‌تر از گروه دارونما است و سطوح TG در گروه ۱/۵ گرم دارچین به طور معنی‌داری پایین‌تر از گروه ۱ گرم دارچین است ($P=0/001$).

۶- به نظر می‌رسد بین سرمایه اجتماعی زوجین و طلاق عاطفی زوجین مراجعه کننده به مراکز مشاوره رابطه معنی‌داری وجود دارد.

۷- به نظر می‌رسد بین سرمایه فرهنگی تجسم‌یافته زوجین و طلاق عاطفی زوجین مراجعه کننده به مراکز مشاوره رابطه معنی‌داری وجود دارد.

۸- به نظر می‌رسد بین سرمایه فرهنگی عینیت‌یافته زوجین و طلاق عاطفی زوجین مراجعه کننده به مراکز مشاوره رابطه معنی‌داری وجود دارد.

۹- به نظر می‌رسد بین سرمایه فرهنگی نهادی زوجین و طلاق عاطفی زوجین مراجعه کننده به مراکز مشاوره رابطه معنی‌داری وجود دارد.

جدول (۱): توزیع پاسخگویان بر حسب گرایش به طلاق عاطفی

گرایش به طلاق عاطفی	تعداد	درصد
کم	۱۰۸	۲۵/۷٪
متوسط	۱۴۹	۳۵/۴٪
زیاد	۱۶۳	۳۸/۸٪
جمع	۴۲۰	۱۰۰٪

با بردن پایگاه اقتصادی- اجتماعی به سطح سنجش ترتیبی، از آزمون F، برای بررسی رابطه بین این دو متغیر، استفاده شد. این آزمون نیز نشان داد که پایگاه اقتصادی- اجتماعی زوجین و طلاق عاطفی‌شان، در سطح معنی‌داری ۰/۰۰۰ با مقدار ۰/۱۶/۰۹۵، رابطه معناداری باهم دارند.

جدول شماره ۱ نشان می‌دهد که گرایش به طلاق عاطفی در بین زوجین شهر تهران چه وضعیتی دارد. بیش‌ترین تعداد پاسخگویان (۱۶۳ نفر و ۳۸/۸ درصد) گرایش زیادی به طلاق عاطفی دارند، همچنین ۱۰۸ نفر از پاسخگویان (۲۵/۷ درصد) نیز گرایش کم‌تری به طلاق عاطفی دارند.

یافته‌های استنباطی: فرضیه اول: بین پایگاه اجتماعی- اقتصادی زوجین و طلاق عاطفی آن‌ها تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

جدول (۲): نتایج میانگین طلاق عاطفی زوجین بر حسب پایگاه اقتصادی - اجتماعی

پایگاه اقتصادی - اجتماعی	تعداد مشاهدات	میانگین طلاق عاطفی
پایین	۹۲	۲۱/۹۰
متوسط	۱۸۶	۴۴/۲۸
بالا	۱۴۲	۳۳/۸۰
کل	۴۲۰	۲۲/۱۷

۲- بین میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی زوجین و طلاق عاطفی زوجین مراجعه کننده به مراکز مشاوره رابطه معنی‌داری وجود دارد.

۳- بین تعارضات زناشویی زوجین و طلاق عاطفی زوجین مراجعه کننده به مراکز مشاوره رابطه معنی‌داری وجود دارد.

۴- بین احساس محرومیت نسبی زوجین و طلاق عاطفی زوجین مراجعه کننده به مراکز مشاوره رابطه معنی‌داری وجود دارد.

۵- بین سرمایه اجتماعی زوجین و طلاق عاطفی زوجین مراجعه کننده به مراکز مشاوره رابطه معنی‌داری وجود دارد.

۶- بین سرمایه فرهنگی تجسم‌یافته زوجین و طلاق عاطفی زوجین مراجعه کننده به مراکز مشاوره رابطه معنی‌داری وجود دارد.

بر اساس همین جدول، می‌توان گفت که جوانان با پایگاه اقتصادی- اجتماعی بالا، گرایش به طلاق عاطفی بالاتری (با میانگین نمرات ۳۳/۸۰) دارند و جوانان با پایگاه اقتصادی- اجتماعی پایین، طلاق عاطفی پایین‌تری (با میانگین نمرات ۲۱/۹۰) را دارا هستند. همچنین افراد با پایگاه اقتصادی- اجتماعی متوسط، گرایش به طلاق عاطفی متوسطی (با میانگین نمرات ۴۴/۲۸) نیز، دارند.

آزمون فرضیه‌های اصلی تحقیق:

۱- بین سبک زندگی مدرن زوجین و طلاق عاطفی زوجین مراجعه کننده به مراکز مشاوره رابطه معنی‌داری وجود دارد.

۷- بین سرمایه فرهنگی عینیت یافته زوجین و طلاق عاطفی زوجین مراجعه کننده به مراکز مشاوره رابطه معنی داری وجود دارد.
۸- بین سرمایه فرهنگی نهادی زوجین و طلاق عاطفی زوجین مراجعه کننده به مراکز مشاوره رابطه معنی داری وجود دارد.

جدول (۳): نتایج آزمون همبستگی متغیرهای اصلی تحقیق

متغیر وابسته: طلاق عاطفی زوجین	سطح معناداری (Sig)	ضریب اسپیرمن	متغیرهای مستقل
	۰,۰۰۰	۰/۶۸۰**	سبک زندگی مدرن
	۰,۰۰۰	۰/۶۵۵**	میزان استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی
	۰,۰۰۰	۰/۴۶۲**	تعارضات زناشویی زوجین
	۰,۰۰۰	۰/۶۳۳**	احساس محرومیت نسبی
	۰,۰۰۰	-۰/۴۵۸**	سرمایه اجتماعی
	۰,۰۰۰	۰/۳۵۰**	سرمایه فرهنگی تجسم یافته
	۰,۰۰۰	۰/۵۷۶**	سرمایه فرهنگی عینیت یافته
	۰,۰۰۰	۰/۱۸۲**	سرمایه فرهنگی نهادی

تحلیل رگرسیونی چند متغیره:

پس از تبدیل متغیرها به سطح سنخش فاصله ای، به منظور تحلیل نقش متغیرهای مستقل بر روی طلاق عاطفی زوجین از روش رگرسیون چندگانه به شیوه توأم استفاده شد. جهت مقایسه نقش متغیرهای مستقل موجود در مدل رگرسیون بر روی متغیر وابسته از ضرایب استاندارد شده (Beta) استفاده شد. جدول (۱۰) یافته های حاصل از تحلیل رگرسیون چندگانه به شیوه توأم را نشان می دهد.

نتایج آزمون همبستگی اسپیرمن نشان می دهد که بین متغیرهای اصلی تحقیق (سبک زندگی مدرن، میزان استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی، تعارضات زناشویی زوجین، احساس محرومیت نسبی، سرمایه اجتماعی، سرمایه فرهنگی تجسم یافته، سرمایه فرهنگی عینیت یافته، سرمایه فرهنگی نهادی) و متغیر وابسته (طلاق عاطفی زوجین) رابطه معناداری وجود دارد. متغیرهای سبک زندگی مدرن (۰/۶۸۰) و استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی (۰/۶۵۵) بیشترین میزان ضریب همبستگی و متغیرهای سرمایه فرهنگی نهادی (۰/۱۸۲)، سرمایه فرهنگی تجسم یافته (۰/۳۵۰)، کمترین میزان ضریب همبستگی را با متغیر وابسته (طلاق عاطفی زوجین) داشتند.

جدول (۴): یافته های حاصل از تحلیل رگرسیون چندگانه به شیوه توأم

ردیف	متغیر مستقل	B	انحراف معیار	Beta	Sig
۱	پایگاه اجتماعی - اقتصادی H۱	۰/۰۸۹	۰/۰۰۰	۰/۲۷۶	۰/۰۰۰
۲	سبک زندگی مدرن H۲	۰/۰۸۹	۰/۰۰۰	۰/۲۸۴	۰/۰۰۰
۳	شبکه های اجتماعی مجازی H۳	۰/۱۲۰	۰/۰۰۰	۰/۱۷۲	۰/۰۰۰
۴	تعارضات زناشویی H۴	۰/۰۳۰	۰/۰۰۰	۰/۲۴۰	۰/۰۰۰
۵	محرومیت نسبی H۵	۰/۰۸۶	۰/۰۰۰	۰/۵۱۵	۰/۰۰۰
۶	سرمایه اجتماعی H۶	۰/۱۲۸	۰/۰۰۰	۰/۵۷۴	۰/۰۰۰
۷	سرمایه فرهنگی تجسم یافته H۷	۰/۲۲۸	۰/۰۰۰	۰/۵۳۱	۰/۰۰۰
۸	سرمایه فرهنگی عینیت یافته H۸	۰/۱۸۸	۰/۰۰۰	۰/۱۵۹	۰/۰۰۰
۹	سرمایه فرهنگی نهادینه شده H۹	۰/۱۵۲	۰/۰۰۰	۰/۱۵۲	۰/۰۰۰
۱۰	عرض از مبدأ	۰/۰۸۹	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰

R = ۰/۶۴۴   R² = ۰/۴۱۴   AdjR² = ۰/۴۰۳   F = ۳۷/۰۶۲   SigF = ۰/۰۰۰

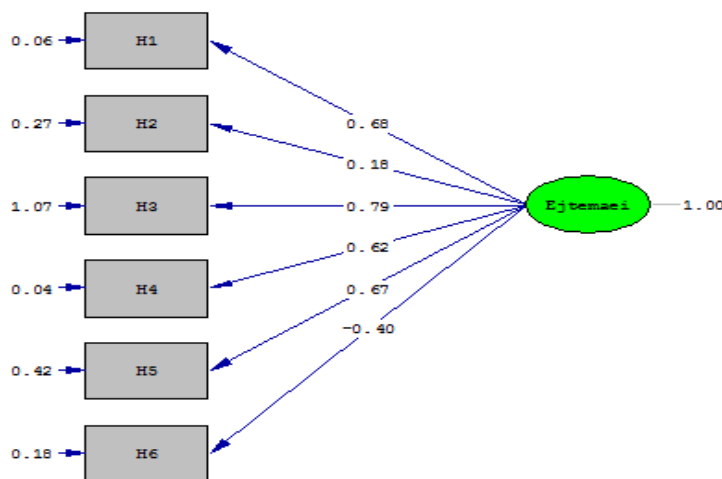
۴۰/۳ درصد از تغییرات متغیر معیار را می توان به وسیله همبستگی خطی آن با متغیرهای پیش بین، تعیین نمود. مقدار p به دست آمده جهت آزمون F بسیار کوچک تر از سطح خطای ۰/۰۵ می باشد بنابراین فرض H0 مبنی بر ناهمبسته بودن متغیر معیار «طلاق عاطفی» و متغیرهای

ضریب همبستگی به دست آمده برابر ۰/۶۴۴ می باشد که نشان دهنده همبستگی قوی متغیرهای پیش بین (متغیرهای مستقل) و متغیر معیار (طلاق عاطفی) است. با توجه به نتایج به دست آمده، میزان ضریب تعیین تعدیل شده برای مدل برابر ۰/۴۰۳ است و می توان گفت که

پس از انجام تحلیل معادلات ساختاری برای عوامل اجتماعی در نرم افزار لیزرل، نتایج در شکل زیر نشان داده شده است. شکل (۲) مدل اثبات شده برای عامل‌های مختلف اجتماعی را در حالت تخمین استاندارد نشان می‌دهد. عناصر موجود بر روی شاخه‌ها معادل درجه اثرگذاری عامل‌ها بر روی متغیر هدف است.

پیش‌بین (متغیرهای مستقل) در جامعه رد می‌شود و می‌توان گفت که متغیر معیار و متغیرهای پیش‌بین همبسته می‌باشند. با توجه به ضرایب رگرسیون و مقدار ثابت به دست آمده از آزمون تحلیل رگرسیون چندگانه به شیوه توأم معادله رگرسیون تحقیق به شکل زیر است:

$$Y = 0.276 X1 + 0.284 X2 + 0.172 X3 + 0.240 X4 + 0.515 X5 + 0.574 H6 + 0.531 H7 + 0.159 H8 + 0.152 H9$$

شکل (۲): تحلیل معادلات ساختاری عوامل اجتماعی

H1: پایگاه اجتماعی - اقتصادی H2: سبک زندگی مدرن H3: شبکه‌های اجتماعی مجازی H4: تعارضات زناشویی H5: محرومیت نسبی H6: سرمایه اجتماعی

مقادیر شاخص‌های برازش برای عوامل اجتماعی در جدول (۵): نشان داده شده‌اند.

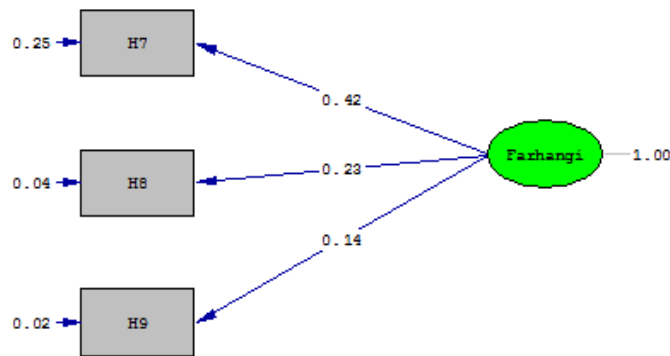
جدول (۵): شاخص‌های برازش عوامل اجتماعی

شاخص	CFI	RMSE	RMR	GFI	NFI
مقدار	۰,۹۶	۰/۰۳۲	۰/۰۳۸	۰/۹۸	۰/۹۵

ماتریس برآورد شده در جامعه می‌باشد و به ارزیابی مقدار نسبی واریانس و کوواریانس می‌پردازد. مقدار این شاخص برای عوامل اجتماعی ۰/۹۸ بوده و به عدد یک نزدیک‌تر می‌باشد که نشان‌دهنده نیکویی برازش مدل با داده‌های مشاهده شده است. شاخص NFI شاخص نرمال شده برازندگی است. مقدار این شاخص برای عوامل اجتماعی ۰/۹۵ می‌باشد (طبق قرارداد باید بیشتر از ۰/۹ باشد) که نشان می‌دهد برازش مدل، قابل قبول است. به این ترتیب طبق شاخص‌های برازش در جدول (۱۲) مدل از برازش خوبی برخوردار است.

پس از انجام تحلیل معادلات ساختاری برای عوامل فرهنگی، نتایج در شکل (۳) نشان داده شده است. شکل زیر مدل اثبات شده برای عامل‌های مختلف فرهنگی را در حالت تخمین استاندارد نشان می‌دهد. عناصر موجود بر روی شاخه‌ها معادل درجه اثرگذاری عامل‌ها بر روی متغیر هدف است.

مقدار شاخص برازش مقایسه‌ای (CFI) برای خوب بودن مدل استفاده می‌شود و به مقایسه مدل مورد نظر با مدل بدون همبستگی‌هایش می‌پردازد. برای عوامل اجتماعی، مقدار این شاخص ۰/۹۶ می‌باشد (بیش‌تر از ۰/۹ بوده) و بسیار مناسب است و نشان‌دهنده پذیرش مدل است. شاخص میانگین مجذور خطاهای مدل (RMSEA) مقدار خطای تقریبی را بیان می‌کند. مقدار این شاخص برای عوامل اجتماعی ۰/۰۳۲ می‌باشد که کمتر از ۰/۷ و نزدیک به صفر بوده و بسیار مناسب است و بیانگر تناسب بیشتر مدل می‌باشد. شاخص معیار میانگین (RMR) تحت عنوان ریشه میانگین مجذور باقیمانده و یا تحت عنوان متوسط باقیمانده‌های گزارش شده در مدل، بیان می‌شود. مقدار این شاخص برای عوامل اجتماعی ۰/۰۳۸ و نزدیک به صفر است که حاکی از تناسب مدل است. شاخص خوبی تناسب یا برازش (GFI) نسبت مجموع مجذورات تبیین شده توسط مدل به کل مجموع مجذورات

Chi-square= ۱۱۵۴/۹۶ , df= ۹, P-value=0.000, RMSEA= ۰/۰۴۸

شکل (۳): تحلیل مسیر عوامل فرهنگی

H7: سرمایه فرهنگی تجسم یافته H8: سرمایه فرهنگی عینیت یافته H9: سرمایه فرهنگی نهادینه شده

مقادیر شاخص‌های برازش برای عوامل فرهنگی در جدول (۶) نشان داده شده‌اند.

جدول (۶) شاخص‌های برازش عوامل فرهنگی

شاخص	CFI	RMSE	RMR	GFI	NFI
مقدار	۰/۹۶	۰/۰۴۸	۰/۰۴۶	۰/۹۹	۰/۹۶

نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر گرایش به طلاق عاطفی زوجین مراجعه کننده به مراکز مشاوره شهر تهران انجام گرفت. طلاق عاطفی به سردی روابط میان زن و شوهر اطلاق می‌شود که وجود این مشکل زمینه بی‌مهری و کم‌شدن انرژی مثبت در خانواده‌ها را فراهم می‌کند. نتایج این پژوهش نشان داد که میزان طلاق عاطفی بین زوجین، متوسط رو به بالا است. میزان طلاق عاطفی در بین زوجین با سابقه بالای ۵ سال زندگی مشترک، بالاتر از بقیه است. همچنین افرادی که دارای فرزند هستند طلاق عاطفی بیش‌تری را تجربه کرده‌اند. نتایج به دست آمده از پژوهش ارتباط بین عوامل اجتماعی- فرهنگی و طلاق عاطفی زوجین را تأیید کرد. یافته‌های فوق بیانگر این است که تعاملات بین زن و شوهر در جامعه ایران و جامعه مورد مطالعه (شهر تهران) دچار چالش‌های جدی است. تغییرات اجتماعی- فرهنگی وسیع در شهر تهران سبب شده است نهاد خانواده برخی از کارکردهای اساسی خود را از دست داده و زوجین در یک فضای بی‌روح تنها در کنار هم زندگی کنند بدون آن‌که ارتباط عاطفی بین‌شان برقرار باشد. بدین منظور جهت تبیین بیش‌تر مسأله، عوامل زمینه‌ساز طلاق عاطفی که حاصل داده‌های میدانی تحقیق حاضر می‌باشد به تفصیل مورد بحث قرار می‌گیرد. یافته‌های تحقیق در مورد فرضیه اول حاکی از این بود که بین پایگاه اجتماعی- اقتصادی زوجین و طلاق عاطفی همبستگی معنادار وجود دارد. بدین معنی که هر چه پایگاه اجتماعی- اقتصادی زوجین بالاتر باشد میزان طلاق عاطفی نیز در آن‌ها بیش‌تر می‌شود و برعکس. هر

مقدار شاخص برازش مقایسه‌ای (CFI) برای خوب بودن مدل استفاده می‌شود و به مقایسه مدل مورد نظر با مدل بدون همبستگی‌هایش می‌پردازد. برای عوامل فرهنگی، مقدار این شاخص ۰/۹۶ می‌باشد (بیش‌تر از ۰/۹ بوده) و بسیار مناسب است و نشان‌دهنده پذیرش مدل است. شاخص میانگین مجذور خطاهای مدل (RMSEA) مقدار خطای تقریبی را بیان می‌کند. مقدار این شاخص برای عوامل فرهنگی ۰/۰۴۸ می‌باشد که کم‌تر از ۰/۷ و نزدیک به صفر بوده و بسیار مناسب است و بیانگر تناسب بیشتر مدل می‌باشد. شاخص معیار میانگین (RMR) تحت عنوان ریشه میانگین مجذور باقیمانده و یا تحت عنوان متوسط باقیمانده‌های گزارش شده در مدل، بیان می‌شود. مقدار این شاخص برای عوامل فرهنگی ۰/۰۴۶ و نزدیک به صفر است که حاکی از تناسب مدل است. شاخص خوبی تناسب یا برازش (GFI) نسبت مجموع مجذورات تبیین شده توسط مدل به کل مجموع مجذورات ماتریس برآورد شده در جامعه می‌باشد و به ارزیابی مقدار نسبی واریانس و کوواریانس می‌پردازد. مقدار این شاخص برای عوامل فرهنگی ۰/۹۹ بوده و به عدد یک نزدیک‌تر می‌باشد که نشان‌دهنده نیکویی برازش مدل با داده‌های مشاهده شده است. شاخص NFI شاخص نرمال شده برازندگی است. مقدار این شاخص برای عوامل فرهنگی ۰/۹۶ می‌باشد (طبق قرارداد باید بیش‌تر از ۰/۹ باشد) که نشان می‌دهد برازش مدل، قابل قبول است. طبق شاخص‌های برازش در جدول (۱۳) مدل از برازش خوبی برخوردار است.

کاهش همکاری بین زوجین، قطع همبستگی با فامیل خود و همسر، جدا کردن امور مالی زوجین، جلب حمایت فرزندان به جای جلب حمایت همسر عواملی هستند که موجب بروز طلاق عاطفی بین همسران می‌شود. بین تعارضات زناشویی و طلاق عاطفی زوجین همبستگی معنادار وجود دارد. این نتیجه، با تحقیقات ریاحی و همکاران (۲۰۰۷)، نعیمی (۲۰۰۸)، اسکافی، ترکمان و ساروخانی (۲۰۱۵)، محمدی دوست (۲۰۱۵)، همسو است. همچنین نتیجه دیگر آن است که بین احساس محرومیت نسبی و طلاق عاطفی زوجین همبستگی معنادار وجود ندارد. احساس ضعف در خدمات، امکانات، محل زندگی، شغل و تحصیلات خود نمی‌تواند موجب طلاق عاطفی بین زوجین شود. بین سرمایه اجتماعی تجسم‌یافته و طلاق عاطفی زوجین همبستگی معنادار وجود دارد. این نتیجه به دست آمده حاکی از آن است که داشتن روابط قوی اجتماعی، صمیمیت بین دوستان و همکاران، شرکت در کلاس‌های مختلف و حضور مؤثر در اجتماعی موجب کاهش طلاق عاطفی بین زوجین می‌شود. نتیجه فوق، نتیجه تحقیقات ملکپور (۲۰۱۶)، لطیفیان (۲۰۱۶)، را تأیید می‌کند اما با نتایج وایزر و همکاران (۲۰۱۷)، والنزولا و همکاران (۲۰۱۴) مغایرت دارد.

بین سرمایه فرهنگی تجسم‌یافته، عینیت‌یافته، نهادینه شده و طلاق عاطفی زوجین همبستگی معنادار معکوس وجود دارد. بدین معنی که مطالعه کتب و مجلات، علاقه‌مندی و شرکت در کلاس‌های مختلف فرهنگی و هنری و ... عضویت در گروه‌های فرهنگی، بازدید از نمایشگاه‌ها، نگارخانه‌ها و به طور کلی اهمیت به مسائل فرهنگی و مطالعه کتاب می‌تواند تأثیر مثبتی بر زندگی زوجین و جلوگیری از طلاق عاطفی بین آن‌ها داشته باشد این نتیجه با نتایج اسکافی، ترکمان و ساروخانی (۲۰۱۵)، محمدی دوست (۲۰۱۵)، ملکپور (۲۰۱۶)، ادوارد و فولر (۱۹۹۲)، فاضلی (۲۰۱۶)، همسو است. به‌طور کلی آنچه از این پژوهش قابل برداشت است این است که هر چه زوجین به مشارکت‌های اجتماعی و مسائل فرهنگی علاقه‌مندی بیش‌تری داشته باشند و هر چه از سبک زندگی مدرن، رسانه‌های اجتماعی مجازی و مادیات فاصله داشته باشند امکان طلاق عاطفی بین آن‌ها کم‌تر است. همچنین تعامل و گفتگو در همبستگی با مشکلات زندگی به جای ترک خانه، قهر و دعوا موجب جلوگیری از طلاق عاطفی می‌شود.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

در مطالعه حاضر فرم‌های رضایت نامه آگاهانه توسط تمامی آزمودنی‌ها تکمیل شد.

حامی مالی

هزینه‌های مطالعه حاضر توسط نویسندگان مقاله تأمین شد.

مشارکت نویسندگان

چقدر زوجین دارای شغل و موقعیت اجتماعی بالاتری باشند ممکن است دچار طلاق عاطفی بالاتری باشند چراکه ممکن است زمان بیش‌تری را خارج از منزل و صرف شغل خود نمایند و یا اینکه توجه کم‌تری به همسر خود نمایند و بیش‌تر زمان خود را صرف دوستان و همکاران و موقعیت‌های تفریحی و ... نمایند. نتیجه فوق با نتایج تحقیقات (Saleh & Mokhtar, 2015, Riahi & et al, 2007, Naeimi, 2008, Eskaffi & et al, 2015, Mohammadi Doost, 2014) همسو است در همه تحقیقات مذکور همبستگی بین پایگاه اجتماعی - اقتصادی زوجین و طلاق عاطفی همبستگی معنادار بود.

نتیجه دیگر تحقیق نشان داد بین سبک زندگی مدرن و طلاق عاطفی زوجین همبستگی معنادار وجود دارد، بدین معنی که هر چه توجه و وقت زوجین معطوف به سبک زندگی مدرن و اولیت دادن به داشتن کالاهای لوکس، سفرهای گران قیمت، لباس و زیورآلات و وسایل مد روز و ... شود به همان اندازه امکان فاصله گرفتن از شریک زندگی خود بیش‌تر می‌شود و با تکرار این موضوع ممکن است طلاق عاطفی بین زوجین رخ دهد. این نتیجه با نتایج اسکافی، ترکمان و ساروخانی (۲۰۱۵)، محمدی دوست (۲۰۱۵)، ملکپور (۲۰۱۶)، ادوارد و فولر (۱۹۹۲) همسو اما با تحقیق گایر (۲۰۱۰) مغایر است، سبک زندگی همان‌گونه که حامل معانی و ارزش‌های فرهنگی و اجتماعی خاصی هست همچنین عامل و موجد نظام فکری، نگرشی و باورها و اعتقادات خاص نیز می‌باشد که دامنه اثرات آن تنها به حوزه مصرف محدود نخواهد شد بلکه تمامی قلمروهای زندگی فردی و اجتماعی از جمله خانواده را نیز در بر خواهد گرفت. در همین راستا، یکی از مهم‌ترین متغیرهای تعیین کننده استواری و پایداری زندگی زناشویی، نوع نگرش به ازدواج و طلاق است که خود متأثر از سبک زندگی و تغییرات متعاقب آن می‌باشد.

بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی و طلاق عاطفی زوجین همبستگی معنادار وجود دارد. وقت گذرانی در شبکه‌های مجازی مختلف مانند تلگرام، واتس‌آپ، اینستاگرام و ... علاوه بر صرف وقت موجب آشنایی زوجین با افراد جدید در این شبکه می‌شود، همچنین زوجین ممکن است صحبت کردن در گروه‌های اجتماعی را به صحبت با همسر خود ترجیح داده، و همین مساله باعث بروز فاصله و طلاق عاطفی بین زوجین شود. بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی و طلاق عاطفی زوجین همبستگی معنادار وجود دارد. این نتیجه با نتایج صالح و مختار (۲۰۱۵)، وایزر و همکاران (۲۰۱۷)، والنزولا و همکاران (۲۰۱۴) همسو است. حضور بدون قاعده در فضای مجازی می‌تواند تأثیر مخربی بر روی روابط زن و مرد متأهل بگذارد. به تعبیر پاتنام انواع تکنولوژی‌های ارتباطی به ویژه اینترنت، منجر به بازداشتن افراد از شرکت در اجتماعات گوناگون و فعالیت‌های مدنی و جلوگیری از شکل‌گیری سرمایه اجتماعی شده است. در واقع گسترش شبکه‌های اجتماعی مجازی زوجین را در روابط واقعی از همدیگر دور کرده و باعث تغییر سبک زندگی و تغییر خواسته‌های زوجین از یکدیگر می‌گردد.

نتیجه دیگر تحقیق حاکی از آن بود که بین تعارضات زناشویی و طلاق عاطفی زوجین همبستگی معنادار وجود دارد. کاهش همبستگی جنسی،

- [DOI:10.1002/j.18394655.1999.tb01087.x]
8. Han Hsin Chelen, S. & sarif Mustafa. M. (2008). Divorce in Malaysia. Faculty of Education, University Technology Malaysia. 81310. Skudai, johor. P26. <https://fliphtml5.com/binv/doyy/basic>
  9. Javadi, A.M, Javadi, M. (2011). The tendency to divorce and the factors affecting it among the referrals to the family courts in the city of Iwan West and Guilan West. Proceedings of the Second National Congress of Social Violence of Iran. Faculty of Social Sciences, University of Tehran, Iran Sociology Association. http://facultymembers.sbu.ac.ir/k_raza_vi/index.php/social-problems/125-93-10.html
  10. Kaviani, M. (2013). Islamic lifestyle and its measurement tool. Tehran: Institute of Constituency and University. [DOI: 297.72]
  11. Latifian, M; Arshi, M; Alipour, F. (2016). The Relationship between Domestic Violence and Emotional Exercise Among Married Women in Tehran, 2016. Journal of Social Work, Vol. 5, No. 2. <http://socialworkmag.ir/article-1-183-fa.html>
  12. Laur, Rober H., & Laur, Jeanette c. (2007). Marriage & Family: The Quest for Intimacy, New York: McGraw Hill. [DOI:10.1111/j.17520606.1986.tb00671.x]
  13. Mohammadi, F; Jokar Kamalabadi, M; Golestaneh, M. (2017). Making factor analysis and standardization of emotional divorce test. Women's and Family Family Cultural Quarterly, No. 39. https://cwfs.ihu.ac.ir/article_201713.html
  14. Mohammadi, Z. (2004). Investigating the Social Damage of Women in the Decade 1991-2001. Tehran: Public Relations of the Social and Cultural Council of Women and Family [DOI: 305.420955]
  15. Monaadi, M. (2006). The position of qualitative method in social sciences and behavioral sciences. Quarterly Journal of Housing and University. Institute of Constituency and University. Number 47, year 12, summer.

طراحی و ایده پردازی: بنفشه معروفی، محمد رحیمی، لیلا فتحی، فاطمه افراسیابی؛ روش شناسی و تحلیل داده‌ها: بنفشه معروفی، محمد رحیمی، لیلا فتحی، فاطمه افراسیابی؛ نظارت و نگارش نهایی: محمد رحیمی.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان مقاله حاضر فاقد هرگونه تعارض منافع بوده است.

References

1. Abbasi, R. (2010). Media, Gender and Consumerism (Study of the Relationship between Mass Media Use and Consumer Tendencies of Young Girls and Boys in Shiraz). Journal of Women's Strategic Studies, Volume 12, 47 (Spring 2010). http://www.jwss.ir/article_45299.html
2. Adilpur, S; Yazdkhashti, B & Kiikhaei, E. (2013). Public sphere and dialogue in cyberspace of social networks. Culture-communication studies. year 4, issue 21: 81-101. http://www.jccs.ir/article_3352.html?lang=en
3. Boyd, D. M., & Ellison, N. B. (2007). Social network sites: Definition, history, and scholarship. Journal of Computer-Mediated Communication, 13(1). [DOI:10.1109/EMR.2010.5559139]
4. Eskaffi Noghghani, Ma; Turkman, F, Saroukhani, B. (2015). The Effect of Social Networks on Emotional Divorce in Mashhad. Social Sciences (Ferdowsi Mashhad). Year 12th Spring and Summer 1394 No. 1. https://social.um.ac.ir/article_26142.html?lang=en
5. Fazeli, Nematolah. (2018). Future research on family social change (presenting a combined theoretical model). Social Studies and Research in Iran, Volume 8, Number 4. https://journals.ut.ac.ir/article_74886.html
6. Goldenberg, I; Goldenberg, H. (2008). Family therapy. Translation: Hamid Reza Hossein Shahi Browati, Siamak Shahiindi & Elham Arjomand. Tehran: Ravan Publication. [DOI: 616.89156]
7. Hage, G. (1998). White nation: Fantasies of white supremacy in a multicultural society. Annandale, NSW: Pluto Press.

- Tehran: Central Publications. [DOI: 306.85]
24. Shampaen, P. (2012). Pierre Bourdieu. Translated by Moaiyed Hekmat, N., Tehran: Research Institute of Humanities and Cultural Studies, P31. [DOI: 301.1]
  25. Sharipoor M & Authors Group. (2004). Social Issues in Iran, Tehran, Tehran: Paim Noor university publication [DOI: 361.10955]
  26. Sharmabharit. K & Gokalnagar. G (2011). Mental and emotional impact of divorce on women, Vol 37, 125-131. <https://www.researchgate.net/publication/289749457>
  27. Tiller, A. E., Garrison, M. B., Block, E. B., Cramer, K., & Tiller, V. (2003). The of parenting styles on children's cognitive influence development. Louisiana: Louisiana. <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/summary?doi=10.1.1.517.5266>
  16. Olson, David H & Defranin, John. (2006). Marriage and families. New York: Mc Graw Hill. [DOI:10.1080/03601271003608902]
  17. Rahimi, M; Parandeh, R & Naghipour, P. (2015). The sociological study of the relationship between virtual networks and the distance of married couples (Case study of Khalkhal women who married in the last 5 years), the International Conference on Modern Approaches to the Humanities, Malaysia, the Institute of Excellence at Karin Conference. <https://civilica.com/doc/439553/>
  18. Rafiepoor, F. (2001). Anomie or social confusion (research on contexts of Anomie in Tehran). Tehran: Soroush Publications. [DOI: 302.542]
  19. Rastgar Khaled & et al. (2014). Investigating the effect of young people's available capital on their job identity. Journal of Teaching and Learning Research. Volume 1, N 45. <https://www.magiran.com/paper/1819960>
  20. Riahi, M.E, Ali Verdinia, A, Bahrami Kakavand, S. (2007). Sociological analysis of tendency to divorce (Case study: Kermanshah city). Woman in Development and Politics, Volume 5, Issue 3, (19). <https://jwdp.ut.ac.ir/article/27159.html>
  21. Saffreyard, S, Varastfar, A. (2011). Relationship between marital conflicts with emotional divorce of women referred to the courts of eastern Tehran in 2011. Social Science Research, Vol. 5, No. 20. <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/1194829/>
  22. Scanzoni, J. & Scanzoni. Letha Dawson (1988). Men, Women and Chang: a sociology of marriage and family. New York: McGraw Hill. <https://www.amazon.com/dp/0070550638>
  23. Segalan, M. (2000). Historical Sociology of the Family. Translation: Hamid Elyasi,